

تجدید دیدار

پای صحبت دکتر سید کاظم اکرمی،
وزیر اسبق آموزش و پرورش و
دومین سردبیر رشد آموزش قرآن و معارف اسلامی

اشاره

دکتر سید کاظم اکرمی چهره‌ای آشنا برای آموزش و پرورش است. او در حال حاضر مشاور وزیر و مدرس دانشگاه است، اما در سال‌های دور مدتی سردبیر مجله رشد آموزش معارف اسلامی بود. البته، به خاطر وقتی که برای مصاحبه اختصاص دادند، از ایشان بسیار ممنون هستیم. حرف‌های گفتنی زیادی دارد. او دوست دارد برای مجله بنویسد و از تجربیات خود برای دبیران دینی و قرآن بگوید. امیدواریم این اتفاق بیفتد.

• آقای دکتر سید کاظم اکرمی قرار است به مناسبت صدمین شماره مجله «رشد معارف اسلامی» ویژه‌نامه‌ای منتشر شود. با عنایت به اینکه جناب عالی یکی از سردبیران این فصل‌نامه بوده‌اید، خدمت رسیدیم تا صحبت‌های شما را در این ویژه‌نامه بیاوریم؟

○ متشکرم که بعد از سالیان سال به یاد ما بودید.

• شما از پاییز سال ۱۳۷۴، یعنی در سال هفتم انتشار مجله سردبیر آن شدید.

○ تا آنجا که به یاد دارم، من آن وقت‌ها در دانشگاه تربیت معلم سابق و خوارزمی امروز تحصیل می‌کردم. تا مدرک دکترا گرفتم. همین جا اضافه کنم که برخلاف خیلی از افراد که با داشتن چند مسئولیت شغلی، مدرک دکترا گرفته‌اند، بنده در زمان تحصیل هیچ مسئولیتی نداشتم. پنج سال تمام فقط درس خواندم.

• در چه رشته‌ای تحصیل کرده‌اید؟

○ برنامه‌ریزی درسی، به همین دلیل که تخصص

بنده علوم تربیتی بود، دوستان محبت کردند که بنده برای مدتی سردبیری مجله رشد معارف اسلامی را به عهده داشته باشم. فقط یک سال در خدمت دوستان بودم. امیدوارم که کار مفیدی کرده باشم.

● اولین سردبیر دکتر غلامعلی حدادعادل بود. شما بعد از ایشان از پاییز ۱۳۷۴ تا پاییز ۱۳۷۵ سردبیر بودید. از آن دوره چیزی به خاطر دارید؟ چه طور شد که فقط یک سال سردبیر بودید؟

□ در این زمینه نمی‌دانم چه اتفاقی افتاد. مثل اینکه وزیر آموزش و پرورش در آن زمان آقای مظفر بود. شاید فرصت انجام وظیفه در سمت سردبیری را نداشتیم، ولی از جزئیات چیزی به یاد ندارم.

● چه سال‌هایی وزیر بودید؟
○ از سال ۱۳۶۳ تا ۱۳۶۷ وزیر آموزش و پرورش بودم. بعد از سال ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۳ به تحصیل در دوره دکترا پرداختم و بعد هم مشغول تدریس شدم. کتابی دربارهٔ تعلیم و تربیت اسلامی منتشر کردم و الان هم مشغول آماده کردن کتابی با موضوع «علم‌النفیس» هستم. به علاوه، مقالات خود را جمع‌آوری می‌کنم تا اگر ان شاءالله عمری باقی مانده بتوانم منتشر کنم.

● شما عضو رسمی وزارت آموزش و پرورش بودید؟

○ عضو رسمی بودم، ولی بعد به وزارت علوم وقت منتقل شدم.

● از وزارت علوم بازنشسته شدید؟
○ بله.

● آیا از هدف انتشار مجله رشد معارف چیزی به یاد دارید؟

○ در آموزش و پرورش انواع مجلات رشد برای درس‌های گوناگون منتشر می‌شوند. این مجلات را هم برای معلمان و هم دانش‌آموزان آماده می‌کنند. برای طرح برخی از مسائل اسلامی و آموزشی مربوط به معارف این مجله هم انتشار یافت، تا اهل فضل در آن قلم بزنند. اگر سؤال‌هایی هم مطرح است، بدان در مجله پاسخ داده شود. بنده نمی‌دانم چه قدر مؤثر بود، زیرا بررسی نکرده‌ام. ولی مجله‌ای که استمرار می‌یابد، باید در حد خودش مؤثر باشد. گرچه الان بسیاری از مجلات به موضوع‌ها و مسائل معارف اسلامی می‌پردازند و به صورت مستقیم یا غیرمستقیم با حوزه‌های علمیه ارتباط دارند، ولی بسیاری از معلمان ما نیاز دارند که مجله رشد قرآن و معارف اسلامی چاپ شود و به دستشان برسد تا

آنان، هم پاسخ پرسش‌های خود را در آن بیابند و هم پاسخ شبهه‌ها و پرسش‌هایی را که دشمنان انقلاب اسلامی مطرح می‌کنند، بیابند و بتوانند به سؤال‌های دانش‌آموزان جواب مقتضی بدهند.

ضمن اینکه تحولات علمی و فلسفی زیادی در جهان معاصر به وجود آمده است که باید دربارهٔ آن‌ها اطلاع‌رسانی کرد. زیرا همهٔ آنچه هم که در جهان هست، غلط نیست و استفاده از این دستاوردها هم غریب‌دگی به حساب نمی‌آید. مجموعه علم غرب، فرهنگ غرب و فلسفه غرب نکات مثبت و منفی دارد. ولی در این شک نداریم که معارف اسلامی و الهی ما خیلی سرآمدتر از آن چیزهایی است که غربی‌ها دارند. با این حال، خوب است با آنچه در غرب می‌گذرد به دقت آشنا شویم، تا ضمن گرفتن نکات مثبت و همراه با نقد آن‌ها، از آن‌ها استفاده شود.

مشکل ما مشکل در عمل است. از این فرصت استفاده کنم و به معلمان عزیز یادآوری کنم که آنچه در جامعه می‌گذرد، ممکن است گاه با ضوابط اسلامی سازگار نباشد. آنان باید این نکته را به دانش‌آموزان بفهمانند.

● به یاد دارید که مقاله‌ای در مجله نوشته باشید؟

○ به احتمال زیاد مطالبی در مجلات رشد دارم.
● عرض کنم قرار است از پاییز امسال (۱۳۹۴) دو مجله رشد قرآن و مجله رشد معارف یکی شود، به فرض محال که محال نیست، شما باز گردید و سردبیر شوید برای این مجله چه موضوع‌هایی را در نظر می‌گیرید؟

○ در این مجله باید روش‌های آموزش قرآن کریم و نیز روش (سیره) آموزشی پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) را مطرح کنیم. متأسفانه هنوز در این زمینه کاری انجام نشده است. بنده هم اکنون در حال کار روی سیره تعلیمی پیامبر اکرم (ص) هستم. البته در زمینه سیره مدیریتی پیامبر (ص)، آقای **دلشاد تهرانی** کتابی نوشته که خیلی عالی است.

ولی ندیده‌ام که دربارهٔ سیره آموزشی پیامبر (ص) کسی چیزی نوشته باشد. در حد مقاله‌ای ۳۰ تا ۴۰ صفحه‌ای است که مقدمهٔ آن را با استفاده از آموزه‌های قرآن نوشته‌ام. جای این نوع موضوع‌ها مجلهٔ قرآن و معارف اسلامی است. به علاوه باید برویم سراغ متخصصان برنامه‌ریزی درسی، متخصصان روان‌شناسی یادگیری و متخصصان روان‌شناسی تربیتی که منافاتی با معارف اسلامی ندارند.

بسیاری از معلمان ما نیاز دارند که مجله رشد قرآن و معارف اسلامی چاپ شود و به دستشان برسد تا آنان، هم پاسخ پرسش‌های خود را در آن بیابند و هم پاسخ شبهه‌ها و پرسش‌هایی را که دشمنان انقلاب اسلامی مطرح می‌کنند، بیابند و بتوانند به سؤال‌های دانش‌آموزان جواب مقتضی بدهند

باید به نسل جوان تفهیم کنیم که ما با وجود ذخایر فکری و معنوی اسلامی و بزرگانی مانند ابن سینا، حافظ، عطار، مولوی، پروین اعتصامی، فریدون مشیری و سهراب سپهری نباید دچار مشکل روحی مثل جوانان و مردم غرب شویم

نیم قرن از روشی که معلم گوینده باشد و دانش آموز شنونده، گذشته است. امروز روش مشارکتی و روش تعاملی در همه علوم مورد تأکید استادان علوم تربیتی است. معلمان عزیز دینی و قرآن معارف اسلامی در تمام مدارس، به ویژه در دبیرستانها باید از این روش استفاده کنند. باید در نظام آموزشی بر فطرت دانش آموزان دبستانی تأکید زیادی شود. زیرا فطرت همه انسانها طرفدار حق، عدل، اخلاق، زیبایی و هنر است. به همین دلیل باید در دبستان بر این نکات تأکید شود.

● **آقای دکتر، مجله رشد آموزش زبان انگلیسی داریم، ولی چرا مجله رشد آموزش زبان عربی نداریم؟ از جهاتی اهمیت فراگیری زبان عربی از زبان انگلیسی خیلی بیشتر است.**

○ به دلایل مختلف از آن استقبال نمی شود.

● **خب این مجله می تواند محملی برای بررسی این معضل هم باشد. باید دریابیم چرا زبان دینی و زبان قرآنی ما این قدر در نظام آموزشی مهجور است؟**

○ درست است. پژوهشگاه می تواند روی این مسئله مهم تحقیق کند. کاری هم ندارد. برای مثال می توانند ۱۰ هزار دانش آموز را از نقاط مختلف کشور انتخاب کنند. از تهران، اهواز، تبریز، مشهد و از جاهای مختلف کشور، هر کدام هزار دانش آموز انتخاب کنند و سؤالات حساب شده و دقیقی در اختیارشان بگذارند. به خوبی می شود تحقیق کرد که چرا بچه ها به زبان عربی اقبالی نشان نمی دهند. اگر ریشه یابی شود، خوب است و بعد هم می شود مجله رشد عربی داشته باشیم.

● **با توجه به گسترش فضای مجازی، به نظر شما چگونه باید مجله رشد را منتشر کرد آیا به همین صورت کنونی باشد یا به فضای مجازی انتقال یابد؟**

○ معتقدم باید از هر دو امکان استفاده شود و کمک کار هم باشند. خیلی ها هنوز به فضای مجازی رجوع نمی کنند. بنده موضوعی را به مجله پیشنهاد می کنم. خوب است به معرفی استادان و افرادی در مجله بپردازید که از جایگاه علمی برخوردارند و به خوبی بر زبان و ادبیات عربی احاطه داشته اند، در

حالی که در رشته های علمی تحصیل کرده اند. امروز دنیای غرب به گفته خودشان به بن بست معنوی رسیده است. کتابهایی هم در این زمینه نوشته شده اند. خوب است اینجا به خاطره ای اشاره کنم. در سال ۱۳۶۴ که مسئول وزارتخانه بودم، به همراه دکتر فانی و دکتر حداد عادل برای شرکت در اجلاس یونسکو به ژنو (سوئیس) رفتیم. آقایان دکتر فانی و دکتر حداد عادل برای بازدید به دبیرستانی رفتند. بنده که مسئول سیاسی بودم، نمی توانستم بروم. وقتی برگشتند پرسیدم: چه دیده اید؟ گفتند: همه چیز عالی است. ساختمان، کتابخانه و آزمایشگاهی عالی داشتند. معلمان هم در حد کارشناسی ارشد بودند. پرسیدم: دیگر چه؟ گفتند: از معلمان پرسیدیم شما با این همه امکانات، آیا مشکلی هم دارید؟

گفتند: بله. پرسیدیم: چه مشکلی دارید؟ گفتند: بچه ها خودکشی می کنند. تعداد کسانی هم که خودکشی می کنند قابل توجه است. پرسیدیم: برای جلوگیری از این معضل چه راه حلی دارید؟ گفتند: راه حلی نداریم. یعنی از دوره نوجوانی گرفتار پوچی می شوند که چرا زندگی می کنند! این مشکل غرب است که در کتابها و مجلاتشان هم مطرح می کنند.

● **آقای دکتر اگر می متشکرم که بعد از ۲۰ سال مجله معارف را به یاد آوردید. اگر نکته ای را می خواهید یادآوری کنید، بفرمایید.**

○ اگر هر شماره را برابم بفرستند، چیزی به نظرم بیاید، به دوستان می گویم. یا اگر فرصت بشود، در همین زمینه ها که صحبت کردم، می توانم برای محله بنویسم. به هر صورت از همه دست اندرکاران مجلات رشد به ویژه رشد معارف اسلامی تشکر می کنم. از اینکه بعد از سالها به یاد حقیر افتاده اید، سپاس گزارم. زمانی که در وزارتخانه بودم، اگر حرف هایی زده ام با رفتاری کرده ام که کسی یا کسانی از من رنجیده اند، حال که حرف های مرا می خوانند (آنانی که هنوز در قید حیات هستند) اگر ممکن است بیایند از آنان عذرخواهی کنم و اگر آنچه گفتم و عمل کردم، پسندیدند، در حق من دعا کنند.

● **خداوند به شما سلامتی و توفیق خدمت عنایت بفرماید.**